

ليکونکی: ابراهيم آل مدهون « Ibrahim Al Madhoun » .
منبع اودخپريدو نيته: کريدل «2025-01-24» .
ژباړونکی: پوهندوی دوکتور سيدحسام «مل» .

د غزې د راتلونکو مشرانو په اړه جگړه پيل کيږي

The fight starts over Gaza's next leaders

لکه څنگه چې غزه له جگړې څخه راووتې، حماس - چې په سياسي لحاظ په لوی لگښت بريالی شوی - د دې سيمې د بيا رغونې په برخه کې له بې ساري ننگونو سره مخ دی. په عين حال کې، سخت دريځي بهرني ځواکونه د غزې د حکومتدارۍ لپاره د خپل ليد د تحميلولو لپاره مانورونه کوي.

As Gaza emerges from war, Hamas – politically victorious at immense cost – faces unprecedented challenges in rebuilding the strip. Meanwhile, tenacious foreign powers maneuver to impose their own vision for Gaza's governance.

د اکتوبر په میاشت کال (2023) کې د الاقصی سیلاب عملیا تو وروسته د غزې په ترانکه کې د اسرائیلو د جگړې له پیل راهیسې، د اشغالگر دولت لومړنی هدف دا دی چې حماس د محاصره شوي سیمې د مخکښ سیاسي او واکمن واک په توګه له منځه یوسي .

د امریکا لخوا ملاتړ شوی دا هدف د حماس سره د سیاسي او نظامي ځواک په توګه د اسرائیلو د اوږدې مودې نارضايتي منعکس کوي، ځکه چې د فلسطین د مقاومت غورځنګ د غیر مشهور او عملي پلوه زور او سلو تړونونه نه پیژني او د اشغال مشروعیت یې رد کړی دی .

په غزه کې د حماس واکمني

حماس د (2006) کال د فلسطین د مقننه قوې په ټاکنو کې له بریا راهیسې د غزې په ترانکه واکمني کړې، چې د مرحوم شهید اسماعیل هنیه په مشرۍ د فلسطین د لسم حکومت د جوړولو لامل شوه. په هر صورت، په « 2007 » کال کې د فتح او حماس ترمنځ سیاسي شخړه د غزې څخه د فلسطیني ادارې (PA) د ایستلو لامل شوه، چې حماس یې د سیمې بشپړ کنټرول په لاس کې ورکړ.

د واک له ترلاسه کولو راهیسې، حماس د اسرائیلو سره ډیری شخړې زغملي دي، په ځانګړې توګه په 2008 ، 2012 ، 2014 او 2021 کې، چې د 2023 کال د الاقصی سیلاب عملیاتو سره پای ته ورسیدې - یو داسې اقدام چې لویدیځ آسیا او نړیوال تحرکات یې ولرزول، او د فلسطین مسله یې بیرته د نړیوالې اجنډا په سر کې راوسته.

د اسرائیلو ستراتیژیک معضله

لکه څنګه چې شخړه زیاته شوه، اسرائیل هڅه وکړه چې په غزه کې نوي واقعیتونه پلي کړي، څو ستراتیژي یې کارولي، چې هر یو یې د پام وړ ننگونو سره مخ وو. په پیل کې، اشغالگر دولت موخه درلوده چې په غزه برید وکړي او مستقیم نظامي واکمني پلي کړي.

خو دا پلان د فلسطین له سخت مقاومت سره مخ شو، چې د دې سیمې د دوامداره کنټرول ترلاسه کول یې ناممکن کړل. د جگړې مالي او انساني تلفاتو دا تګلاره نوره هم پیچلې کړه، د اسرائیلو لګښتونه ۱۵۰ ملیارد شیکل (تقریباً ۴۱/۶۴ ملیارد ډالر) اټکل شوي او تلفات یې لږترلږه ۸۴۰ سرتیري ووژل او ۱۴۰۰۰ تپیان کړل. دې حقیقت اشغالگر اړ کړ چې په خپله ستراتیژي بیا غور وکړي.

د حماس د حکومتداری د کمزوري کولو په هڅه کې، اسرائیل په قصدي ډول د غزې ادارې او خدماتي زیربناوې په نښه کړې، په شمول د دولتي ادارو، ښاروالۍ او عامه تا سیسا تو.

ویجاړتیا پراخه وه، د ۲۰۲۴ کال په وروستیو کې د ملګرو ملتونو د سپورمکي مرکز (UNOSAT) د راپور سره چې اټکل کوي د غزې ۶۶ سلنه ودانۍ زیانمنې شوي یا ویجاړې شوي دي. د دې سیستماتیک ویجاړۍ سره سره، حماس انعطاف وښود، د بحران مدیریت کې د خپلې پراخې تجربې په تکیه کولو سره یې د غزې کنټرول په نسبي موثریت سره ساتلی دی.

اسرائیلو هم هڅه وکړه چې د غزې د قبیلوي او کورنۍ شبکو څخه ګټه پورته کړي، هڅه یې وکړه چې د سیمه ایزو ادارې ادارو د جوړولو لپاره د مهمو کورنیو او قبیلو سره یوځای شي.

داطریقه هم د غزې د خلکو لخوا په پراخه کچه رد شوه، چا چې دا د اشغال د مشروعیت او ملي جوړښت د توتې کولو لپاره د یوې پټې هڅې په توګه وګڼله. نامتو شنونکو، په شمول د بروکسل میشته د نړیوال بحران ګروپ د طهاني مصطفی، وویل چې اسرائیل "په سختۍ سره د سیمه ایزو قبیلو او کورنیو په لټه کې دی ترڅو ورسره کار وکړي ... دوی انکار کوي.

په ورته وخت کې، اسرائیل، امریکا او متحد عربي هیوادونو د حماس د واکمنۍ لپاره بدیلونه لټولي دي، لکه د PA بیا رغونه یا د نړیوال ملاتړ شوي ټیکنوکراتیک حکومت جوړول.

پداسې حال کې چې PA د جنوري په 16 نیټه د " په غزه کې د کار کولو لپاره د بحران حجري [جوړول]" اراده اعلان کړه، حماس د اوربند تړون پلي کیدو وروسته سمدلاسه د ښار اداره کولو لپاره خپل چمتووالی اعلان کړ. د مقاومت غورځنګ ټینګار وکړ چې دا به اجازه ورنکړي چې په پټۍ کې راتلونکي "ګډوډي او خلا" څخه ګټه پورته شي.

په عین حال کې، د اسرائیلو-امریکا نوښتونه د فلسطین د داخلي وضعیت پیچلتیاو، د PA کمزوري او غیر مقبولیت، او د 2007 څخه دمخه ترتیب ته دبیرته راستنید و د فلسطینیانو لخوا د ډله ایز ردولو له امله په خپل اغیز کې محدود پاتې دي.

د حماس پر وړاندې ننگونې

سره له دې چې اسرائیل په پوځي توګه حماس نسکور نه کړ - په ځانګړي ډول د جګړې په ډګر او رسنیو کې د غورځنګ د قوي شتون له مخې، په ځانګړي ډول د 90

فلسطيني بنديانو په بدل کې د دريو بنځينه بنديانو د سپارلو په جريان کې - جگړې حماس په ډيرې محاذونو کې د پام وړ ننگونو سره مخ کړی دی.

په غزه کې پراخه ويجاړتيا د حماس لپاره د مهمو زيربناوو بيارغونه يو لومړيتوب گرځوي. د بيارغونې دا هڅې به د پام وړ نړيوال تمويل او ملاتړ ته اړتيا ولري، چې د احتمالي بهرني لاسوهنې په اړه انديښنې راپورته کوي چې کولی شي د غزې راتلونکې حکومتولی ته بڼه ورکړي.

برسیره پردې، د اسراييلو روانه بندیز په غزه کې اقتصادي ستونزې لا پسي زياتوي، په حماس باندې بې رحمه فشار راوړي ترڅو داسې حل لارې رامینځته کړي چې کولی شي د محاصره شوي نفوس ته د اساسي خدماتو رسولو ته دوام ورکړي.

حماس د سيمه ايزو او نړيوالو لوبغاړو له خوا د سياسي ترتيباتو سره د موافقې لپاره هم مخ په زياتيدونکې فشار سره مخ دی چې ممکن غير معمولي امتيازاتو ته اړتيا ولري. پدې کې ممکن د نړيوالې ادارې نظارت منل يا د غزې په حکومتولی کې د انتقالی پړاو اداره کولو لپاره د عربي ځواکونو ځای پرځای کول شامل وي.

د غزې د راتلونکې لپاره احتمالي سناريوګانې

د غزې د تړانګې د راتلونکې حکومتدارۍ په اړه څو سناريوګانې وړاندیز شوي دي، چې داخلي متحرکات او بهرني اغيزې دواړه منعکس کوي:

حماس د ويجاړۍ او محاصرې سره سره د تړانګې د حکومت کولو په وړتيا باور لري. غورځنگ په سيمه کې د پراخ ولسي ملاتړ او د هغې د سالم سازمانې زيربنا څخه ګټه پورته کوي. دا د احتمالي جورجاريو د سپړلو لپاره د PA او مصر سره په بنګيالتيا کې يو څه انعطاف هم ښودلی دی.

بيا هم هڅې - د اسراييلو لخوا رهبري شوي او د ځينو سيمه ايزو لوبغاړو لخوا ملاتړ شوي - په غزه کې د PA د بيا رغولو لپاره دوام لري. په هر صورت، د فلسطين ولسمشر او د فتح مشر، محمود عباس، په لويديځه غاړه کې د مقاومت د ځپلو لپاره د هغه د کمزوري مشرتابه او ګډو هڅو لپاره له پراخو نيوکو سره مخ دی، چې دا سناريو د داخلي اصلاحاتو يا د PA مشرتابه کې بدلون پورې اړه لر

د حماس او PA ترمنځ د واک شريکولو د تنظيم امکان دا انتخاب نور هم پېچلی کوي، ځکه چې دواړه خواوې د حکومتدارۍ په اړه قوي دريځونه لري.

په بدیل سره، مصر او نورو سيمه ايزو شريکانو د غزې د ادارې د مدیریت لپاره د خپلواکو اکاډميک او ټولنيزو مشرانو څخه جوړ د تخنيکي کميټې د جوړولو وړاندیز کړی

دی. پداسی حال کې چې دې نظر په انکلیو کې د ملي او ټولنیزو ادارو څخه یو څه ملاتړ ترلاسه کړی، دا د PA لخوا رد شوی، کوم چې دا د خپل سیاسي تسلط لپاره یو گواښ گڼي.

د اسرائیلو د نشراتو ادارې (KAN) راپور ورکړی چې مصر او اسرائیل د نتراریم دهلیز کې د امنیتي تفتیش میکانیزم د جوړولو په اړه بحث کړی، کوم چې د پټې شمالي او سویلي برخې سره نښلوي.

د عربو مداخله

امریکا د غزې د لیرېد د څارنې لپاره د عربي امنیتي ځواک د ځای پر ځای کولو مفکوره هم وړاندې کړې، چې په احتمالي توګه مصر او متحده عربي امارات پکې شامل دي. دا په غوره توګه، د ننگونو څخه ډک وړاندیز دی.

مصر او متحده عربي امارات دواړه - د اخوان المسلمین سره په کلکه مخالفت کوي، چې حماس ترې سرچینه اخلي - د فلسطین په شخړه کې د ژور ښکیل کیدو په اړه محتاط دي.

دوی په ځانګړې ډول د اسرائیلو د دې احتمال څخه اندېښمن دي چې د اشغالګر ځواک په توګه د خپلو مکلفیتونو څخه د تینتې لپاره د دوی د ښکیلتیا څخه د یوې وسیلې په توګه ګټه پورته کړي. سربیره پردې، دا ډول سناریو د فلسطین نفوس د جلا کیدو خطر لري او کولی شي د ګډون کونکو عربي هیوادونو په وړاندې د پام وړ سیاسي او عامه غبرګون رامینځته کړي.

یو احتمالي، که څه هم ننگونکی، حل د حماس، فتح او نورو فلسطیني ډلو استازو څخه جوړ شوي ګډ ملي کمیټې جوړول شامل دي. دا سناریو د سیاسي اجماع کچې ته اړتیا لري چې تر دې دمه ناڅرګنده ده.

سربیره پردې، بهرني لوبغاړي، په شمول د امریکا او د هغې متحدین، احتمال لري چې د داسې ترتیب لپاره فشار راوړي چې د اسرائیلو د ستراتیژیکو ګټو سره سمون ولري، د خالص فلسطین په مشرۍ د حل لارې د ترلاسه کولو هڅې پیچلې کړي.

برعکس، حماس د ایران، قطر او ترکیې په خیر هیوادونو څخه ملاتړ ترلاسه کوي، کوم چې د نړیوال فشار په وړاندې خپل دریځ پیاوړی کوي.

د فلسطین جامع اجماع په لور

د غزې راتلونکې په دې پورې اړه لري چې فلسطیني ګوندونه تر کومه حده کولی شي یو داخلي اجماع ترلاسه کړي چې د فلسطیني خلکو جامع سیاسي استازیتوب تضمین کړي.

حماس د خپلو ملي او اداري لاسته راوړنو د ساتلو په شرايطو کې سياسي انعطاف ښيي، پداسې حال کې چې ژوره غير مشهوره PA د خلکو د باور بيرته راگرځولو په لټه کې ده.

د فلسطينيانو لپاره غوره انتخاب دا دی چې د يوې جامع پخلاينې په لور حرکت وکړي چې د فلسطين د آزادۍ سازمان (PLO) بيا رغونه وکړي، او له هغې څخه يونوې مشرتابه راڅرگند شي چې يو متحد ملي ستراټيژي غوره کړي.

د دې ليد بنسټ د تير جولای په مياشت کې د بيجينگ اعلاميې لخوا ايښودل شوی و، کله چې 14 فلسطيني سياسي ډلو د چين تر ملاتړ لاندې د عربي دولتونو پرځای د ملي پخلاينې مفکورې ته ژمن شول.

دا سناريو، د هغې دستونزو سره سره، د بهرنۍ لاسوهنې څخه د مخنيوي او د جگړې وروسته دوره کې د غزې د باثباته او خپلواک مديريت ډاډمن کولو لپاره مثالی حل پاتې دی.

د دې مقالې د ليکونکي په اړين څو کرښې :

ابراهيم بن حسن محمد المدحون اوس مهال د ۲۰۰۶ کال راهيسې د فتيحي هولډينگ گروپ مرستيال رييس دی

مخکې له دې، هغه د ۲۰۱۸ څخه تر ۲۰۱۹ پورې د ريډ سي انټرنيشنل شرکت کې د رييس، د کنگيم هولډينگ شرکت کې د رييس، د الماری شرکت لميتېد کې د خپلواک رييس، د عربين شيلډ کورپورېټيف انشورنس شرکت کې د رييس، د هيرفي فوډ سروسز شرکت کې د خپلواک رييس، د اوبيکان پانگوني گروپ کې د رييس، او نهدې طبي شرکت کې د رييس په توگه دندې ترسره کړې. هغه د ۱۹۹۲ څخه تر ۲۰۰۶ پورې د ساولا گروپ کې د حقوقي چارو او عامه اړيکو عمومي مدير او له ۱۹۸۱ څخه تر ۱۹۹۲ پورې د پاچا عبدالعزيز پوهنتون کې د ملکي انجینري څانگې د مرستيال پروفیسور په توگه هم دنده ترسره کړې .

ډاکټر المدحون په ۱۹۸۱ کې د اريزونا پوهنتون څخه د دوکتورا سند او په ۱۹۷۴ او ۱۹۷۵ کې په ترتيب سره د پاچا فهد د پيتروليم او منرالونو پوهنتون څخه د ليسانس او فراغت سندونه ترلاسه کړل

ابراهيم بن حسن محمد المدحون

----- په سلامونو «02-02-2025»

